

SPIS TREŚCI

PRZEDMOWA.....	5
WAŻNIEJSZE SKRÓTY	6

METODA HISTORYCZNO-KRYTYCZNA

Ks. Roman Bartnicki

WSTĘP	9

I. WYBÓR TEMATYKI I METODY.....	11

1.1. Wybór tematyki badań – Bibliografie	11

1.2. Wybór metody (diachroniczna czy synchroniczna)	12

1.2.1. Metody diachroniczne – cel egzegezy i podstawowe założenia	13

1.2.2. Metody synchroniczne – cel egzegezy i podstawowe założenia	13

1.2.3. Nieodzowność metody historyczno-krytycznej	14

1.3. Istota egzegezy krytycznej	15

II. STUDIUM OKOLICZNOŚCI POWSTANIA KONKRETNEGO	

DZIEŁA (DAWNIEJ: KRYTYKA HISTORYCZNA)	17

2.1. Historia metody	17

2.2. Zadania	18

2.3. Możliwości pozyskania wiadomości wprowadzających	19

2.4. Ważniejsze leksykony i encyklopedie	20

2.5. Wprowadzenia do Nowego Testamentu	21

2.6. Informacje z zakresu historii, geografii, archeologii i realiów biblijnych	23

2.7. Metodologia postępowania	24

2.7.1. Pytania	25

2.7.2. Pozyskiwanie i ocena informacji	26

2.8. Podsumowanie	29

III. TEKST NOWEGO TESTAMENTU I JEGO TŁUMACZENIA.....	30

3.1. Teksty biblijne w oryginale i tłumaczenia starożytne	30

3.2. Teksty biblijne w tłumaczeniach	33

3.3. Typy tłumaczeń	36

3.4. Pomocniki leksykograficzne (słowniki, gramatyki, itp.)	36

IV. KRYTYKA TEKSTU	40
4.1. Zadania krytyki tekstu.	41
4.2. Zestawienie najważniejszych rękopisów	42
4.2.1. Greckie rękopisy	42
4.2.2. Starożytne tłumaczenia	45
4.2.3. Cytaty w pismach Ojców Kościoła	46
4.3. Proces przekazu tekstu Nowego Testamentu	46
4.3.1. Papirusy i pergaminy od II do początków IV wieku.	47
4.3.2. Rozwój „typów tekstu”	47
4.4. Krótka historia krytyki tekstu Nowego Testamentu	49
4.4.1. Od Orygenesa do wielkich wydań krytycznych	49
4.4.2. Wydania podręczne	53
4.5. Metodyka postępowania	54
4.6. Podsumowanie	56
V. ANALIZA KONTEKSTU	57
5.1. Z historii metody	57
5.2. Zadania	58
5.3. Postępowanie metodyczne	58
5.3.1. Delimitacja tekstu	58
5.3.2. Włączenie do kontekstu	59
5.4. Pytania dotyczące kontekstu	60
5.5. Podsumowanie	61
VI. ANALIZA MORFOLOGICZNO-SYNTAKTYCZNA (INACZEJ: ANALIZA FORMY LUB ANALIZA LINGWISTYCZNA)	62
6.1. Z historii metody	62
6.2. Zadania	63
6.3. Językowo-syntaktyczne cechy tekstów	63
6.3.1. Słownictwo („leksykon”)	64
6.3.2. Rodzaje słów i formy słów („gramatyka”)	64
6.3.3. Powiązanie słów i zdań	65
6.3.4. Charakterystyczne cechy stylu	66
6.3.5. Budowa (struktura) i podział tekstu	68
6.4. Ważność analizy struktury literackiej	69
6.5. Przeprowadzanie analizy językowo-syntaktycznej	71
6.6. Wskazówki praktyczne	71
6.6.1. Słownictwo	71
6.6.2. Powiązanie słów i zdań	72
6.6.3. Styl	72
6.6.4. Budowa (struktura) i podział tekstu	72

6.7. Alternatywna metoda postępowania	73
6.7.1. Płaszczyzna dźwięku	73
6.7.2. Płaszczyzna słowa	74
6.7.3. Płaszczyzna zdania	75
6.7.4. Płaszczyzna tekstu	76
6.8. Przykłady analizy lingwistycznej i retorycznej w pracach polskich	77
VII. ANALIZA NARRACJI	78
7.1. Historia metody	78
7.2. Zadania	79
7.3. Postępowanie metodyczne	80
7.3.1. Pytania dotyczące wydarzeń	80
7.3.2. Pytania dotyczące bohaterów	81
7.3.3. Pytania dotyczące okoliczności	83
7.3.4. Pytania dotyczące narratora i perspektywy narracji	83
7.3.5. Pytania dotyczące adresatów	85
7.3.6. Pytania dotyczące narracyjnych wzorów i literackich środków stylistycznych	86
7.4. Podsumowanie	88
7.5. Przykłady prac w języku polskim pisanych metodą narracyjną:	89
VIII. KRYTYKA LITERACKA	90
8.1. Z historii metody	90
8.2. Model analizy diachronicznej	91
8.3. Etapy analizy diachronicznej	91
8.4. Zadanie krytyki literackiej: poszukiwanie pisemnej prehistorii tekstu	92
8.5. Modele wyjaśniające literacki proces tworzenia tekstów nowotestamentalnych	93
8.6. Narzędzia krytyki literackiej: synopsy, konkordancje	94
8.6.1. Synopsy	94
8.6.2. Konkordancje	95
8.7. Oznaki niejednolitości tekstu	96
8.7.1. Przerwanie spójności tekstu	97
8.7.2. Podwojenia i powtórzenia	97
8.7.3. Napięcia i sprzeczności	98
8.7.4. Nierówności stylistyczne	99
8.7.5. Dublety i paralele	99
8.7.6. Połączenie różnych gatunków	100
8.8. Wskazania praktyczne dla przeprowadzanej krytyki literackiej	101
8.8.1. Rodzaje zmian wprowadzanych do źródła literackiego	101
8.8.2. Praca nad tekstami synoptycznymi	101

8.8.3. Praca nad tekstami niesynoptycznymi	103
8.9. Pytania pomagające wykryć niespójności tekstu.	104

IX. STUDIUM GATUNKU LITERACKIEGO (ORAZ *SITZ IM LEBEN*) . 105

9.1. Z historii metody	106
9.2. Gatunki literackie wyróżnione przez twórców <i>Formgeschichte</i>	107
9.2.1. Martin Dibelius.	107
9.2.2. Rudolf Bultmann	107
9.3. Gatunki literackie wyróżnione w późniejszych pracach	108
9.3.1. Heinrich Zimmermann – Klaus Kliesch	108
9.3.2. Georg Strecker.	109
9.3.3. Klaus Berger	109
9.3.4. David E. Aune.	110
9.3.4. Detlev Dormeyer.	110
9.4. Zadania.	112
9.5. Postępowanie metodyczne	112
9.5.1. Określenie gatunku literackiego.	112
9.5.2. Analiza <i>Sitz im Leben</i> gatunku literackiego	114
9.6. Podsumowanie	115

X. KRYTYKA TRADYCJI 116

10.1. Z historii metody	117
10.2. Zadania krytyki tradycji	117
10.2.1. Georg Strecker – Udo Schnelle	117
10.2.2. Wilhelm Egger	118
10.2.3. Thomas Söding	118
10.2.4. Martin Ebner – Bernhard Heining	119
10.3. Model tekstu będący podstawą krytyki tradycji	120
10.4. Postępowanie metodyczne	120
10.4.1. Poszukiwanie śladów wykorzystania tradycji, czyli badanie literackiej spójności	120
10.4.2. Rekonstrukcja prehistorii tekstu	121
10.4.3. Pytanie o przekaz ustny i spisany.	122
10.5. Wskazania praktyczne dotyczące przeprowadzania analizy z zakresu krytyki tradycji	122
10.5.1. Krytyka tradycji tekstów Ewangelii	122
10.5.2. Krytyka tradycji listów.	124
10.6. Synchronia przed diachronią w nowszych metodologiach	124
10.7. Podsumowanie i związek z innymi metodami	125

XI. HISTORIA REDAKCJI	126
11.1. Z historii metody	127
11.2. Cel analizy redakcji	127
11.3. Model powstawania tekstu będący podstawą analizy krytyczno-redakcyjnej	128
11.4. Najważniejsze przejawy pracy redakcyjnej ewangelistów	128
11.5. Twórcza praca ewangelistów	129
11.6. Sposób przeprowadzania analizy krytyczno-redakcyjnej	132
11.6.1. Synoptyczne porównanie tekstów	133
11.6.2. Wybór i uporządkowanie materiałów	134
11.6.3. Porównanie struktur i kontekstów	134
11.6.4. Priorytety teologiczne ewangelisty	135
11.6.5. Przyporządkowanie autorskie, czasowe, geograficzne i teologiczne . . .	135
11.7. Przykład rozdzielenia materiałów tradycji i redakcji oraz poszukiwania	
priorytetów tematycznych ewangelisty Mateusza	137
11.7.1. Oddzielenie tradycji od redakcji w Mt 9,35 (por. Mk 6,6b; Łk 8,1-2a)	138
11.7.2. Elementy tradycji (relacja o podróżowaniu, nauczaniu i głoszeniu	
Ewangelii przez Jezusa) na tle predylekcji teologicznych Mateusza . . .	141
11.7.3. Elementy redakcyjne Mateusza	147
11.8. Przykład analizy redakcji tekstu Ewangelii Marka	149
11.8.1. Elementy redakcyjne Marka	149
11.8.2. Priorytety tematyczne ewangelisty	150
11.8.3. Wybór i uporządkowanie materiałów	150
11.8.4. Wnioski na temat redaktora Ewangelii	150
11.8.5. Przyporządkowanie czasowe i teologiczne	151
11.9. Przykład analizy redakcji tekstu Ewangelii Łukasza	152
11.9.1. Synoptyczne porównanie Łk 5,27-39 z Mk 2,13-22	152
11.9.2. Spojrzenie na tematy teologiczne Ewangelii Łukasza	153
11.9.3. Przyporządkowanie czasowe i geograficzne	155
11.10. Wnioski na temat socjokulturowego środowiska powstania Ewangelii	
Marka i Łukasza	156
11.11. Przykłady prac w języku polskim pisanych według zasad metody	
historii redakcji	157
XII. <i>IPSISSIMA VERBA ET FACTA IESU</i>	158
12.1. Najważniejsze kryteria autentyczności	158
12.2. Zastosowanie kryteriów poszukiwań <i>IPSISSIMA VERBA ET FACTA</i>	
IESU do przedpaschalnej misji uczniów do Izraela	160
XIII. INTERPRETOWANIE TEKSTÓW BIBLIJNYCH (CZYLI	
PRAKTYCZNE WSKAZANIA DLA SPOSOBU OBJAŚNIANIA	
TEKSTU)	164

13.1. Źródła i pomoce egzegetyczne (narzędzia pracy)	164
13.1.1. Ważniejsze serie komentarzy do ksiąg Nowego Testamentu	165
13.1.2. Najważniejsze słowniki biblijno-teologiczne	168
13.1.3. Inne słowniki biblijne	171
13.1.4. Literatura rabiniczna (Strack Billerbeck, wprowadzenia)	172
13.1.5. Apokryfy Starego i Nowego Testamentu	173
13.1.6. Teksty z Qumran	176
13.1.7. Flawiusz i Filon	177
13.1.8. Teksty hellenistyczne paralelne do tekstów Nowego Testamentu (Neuer Wettstein)	178
13.1.9. Środowisko Nowego Testamentu	178
13.1.10. Encyklopedie klasycznej starożytności	180
13.1.11. Starożytna literatura chrześcijańska	180
13.2. Sposób przeprowadzania egzegezy	181
13.2.1. Analiza filologiczna	182
13.2.2. Analiza społeczno-historyczna	182
13.2.3. Uwzględnienie metafor i symboli	182
13.2.4. Odczytanie kerygmatu tekstu	184
13.2.5. Recepcja tekstu	185

ANEKS I

HISTORIA METODY HISTORYCZNO-KRYTYCZNEJ	187

ANEKS II

WAŻNIEJSZE METODOLOGIE	192

ANEKS III

PODSTAWOWE ZASADY CYTOWANIA	195

METODA ANALIZY NARRACYJNEJ

Kinga Klósek

WSTĘP	203

I. MODEL KOMUNIKACYJNY	205

1.1. Autor rzeczywisty i czytelnik rzeczywisty	206

1.2. Autor domyślny i czytelnik domyślny	206

1.3. Narrator i odbiorca narracji	208

II. TREŚĆ OPOWIADANIA (<i>STORY</i>)	212
2.1. Wydarzenia (<i>events</i>) i fabuła (<i>plot</i>)	213
2.2. Bohaterowie (<i>characters</i>)	223
2.3. Okoliczności (<i>settings</i>)	228
2.3.1. Okoliczności przestrzenne	229
2.3.2. Uwarunkowania czasowe	231
2.3.3. Środowisko społeczne	231
III. SPOSÓB OPOWIADANIA (<i>DISCOURSE</i>)	233
3.1. Punkt widzenia (<i>point of view</i>)	233
3.2. Retoryka i styl	236
3.2.1. Powtórzenie (<i>repetition</i>)	236
3.2.2. Pominięcie (<i>omission</i>)	237
3.2.3. Ironia (<i>irony</i>)	238
3.2.4. Symbolizm (<i>symbolism</i>)	239
3.2.5. Obramowanie narracji (<i>framing narratives</i>)	240
3.2.6. Dialogi (<i>dialogue</i>)	240
3.2.7. Figury retoryczne (<i>rhetorical figures</i>)	241
3.2.8. Figury myślowe (<i>figures of thought</i>)	242
PODSUMOWANIE	243
PRZYPISY	245